

Література

1. Генік О.В. Природно-заповідний фонд України: моделювання та прогнозування економічної діяльності : монографія / О.В. Генік, С.О. Козловський, Я.В. Генік. – Львів : Вид-во "Зелений Хрест", "Ліга-Прес". – 2011. – 304 с.
2. Грищенко Ю.М. Природно-заповідні території та об'єкти лісового фонду (організація, охорона, управління) / Ю.М. Грищенко, А.Ю. Якимчук. – Рівне : Вид-во "Волинські береги", 2007. – 144 с.
3. Генік Я.В. Природно-заповідний фонд України – складова сталого розвитку територій / Я.В. Генік, О.В. Генік // Лісове господарство, лісова, паперова і деревообробна промисловість : міжвідомч. наук.-техн. зб. – Львів : Вид-во НЛТУ України. – 2006. – Вип. 32. – С. 310-315.
4. Фурдичко О.І. Заповідна справа в Україні : підручник / О.І. Фурдичко, В.К. Сівак, В.Д. Солодкий. – Чернівці : Вид-во "Зелена Буковина", 2005. – 336 с.
5. Генік О.В. Природно-заповідний фонд Карпатського регіону України та особливості його фінансування / О.В. Генік // Науковий вісник Косівського відділення НТШ : зб. наук.-техн. праць. – Косів : Вид-во МП "Евріка". – 2006. – Вип. 4. – С. 27-31.
6. Козловський С.О. Особливості економічного забезпечення функціонування природно-заповідних об'єктів України / С.О. Козловський, О.В. Генік // Науковий вісник УкрДПТУ : зб. наук.-техн. праць. – Львів : Вид-во УкрДПТУ. – 2004. – Вип. 14.1. – С. 150-155.
7. Ковальчук П.І. Моделювання і прогнозування стану навколишнього середовища / П.І. Ковальчук. – К. : Вид-во "Либідь", 2003. – 208 с.
8. Козловський С.О. Принципи економічного моделювання фінансування діяльності об'єктів природно-заповідного фонду України / С.О. Козловський, О.В. Генік // Науковий вісник НЛТУ України : зб. наук.-техн. праць. – Львів : РВВ НЛТУ України. – 2007. – Вип. 17.7. – С. 164-169.

Генік О.В., Козловський С.А., Маселко Т.Е. Методические аспекты прогнозирования затрат на обеспечение деятельности учреждений природно-заповедного фонда Украины

Предложены методические подходы к моделированию процесса прогнозирования объемов финансовых затрат на обеспечение деятельности учреждений природно-заповедного фонда страны. Охарактеризованы этапы, цели, задачи, а также макро- и микро-экономические уровни прогнозирования расходов на деятельность природно-заповедных учреждений. Приведены экономические, экологические и социальные факторы, которые существенно влияют на объемы расходов по обеспечению деятельности как отдельных природно-заповедных хозяйств, так и природно-заповедного фонда страны в целом. Рассмотрены процессы построения, статистического анализа, оценки, усовершенствования и возможности использования эконометрических моделей для определения прогнозируемого финансового обеспечения деятельности природно-заповедных учреждений. Показана целесообразность определения прогнозируемых объемов финансовых затрат на деятельность природно-заповедных учреждений для благоприятного, реального и кризисного сценариев развития экономики.

Ключевые слова: прогнозирование, объемы расходов на обеспечение деятельности природно-заповедных учреждений, эконометрические модели, природно-заповедный фонд Украины.

Henyk O.V., Kozlovskyy S.O., Maselko T.Ye. Methodological aspects of forecasting the cost of maintenance of the institutions of natural reserve fund of Ukraine

Suggested methodical approaches to model the process of forecasting the volume of the financial costs of maintenance of the institutions of natural reserve fund of the country. Characterized the steps, goals and objectives, as well as macro- and microeconomic levels predict the costs of activities of natural protected institutions. Given the economic, environmental and

social factors that significantly affect the levels of spending on maintenance of activity of individual natural protected farms and natural reserve fund of the country as a whole. Considered the processes of building, statistical analysis, evaluation, improvement and the possibility of using econometric models for determining the expected financial support of natural protected institutions. Shown the expediency of determining the projected volumes of financial expenses for the activities of natural protected institutions for favourable, real and crisis scenarios of economic development.

Key words: forecasting, volumes of costs for the operation of natural protected institutions, econometric models, nature reserve fund of Ukraine.

УДК 338.434

Аспір. Н.М. Кошарська¹ – Львівський НУ ветеринарної медицини та біотехнологій ім. С.З. Гжицького

АНАЛІЗ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ АГРОПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ

Розглянуто наукові основи економічної інформації про фінансову діяльність аграрних підприємств для потреб ефективного управління та конкурентоспроможності підприємств. Проаналізовано загальні результати фінансової діяльності аграрних підприємств. Виділено основні напрями державної підтримки розвитку сільського господарства. У кожній державі, у будь-якому суспільстві сільське господарство є життєво необхідною галуззю національного господарства, оскільки зачіпає інтереси буквально кожної людини. А вже нині понад 80 % фонду споживання формується за рахунок продукції сільського господарства. Тому виробництво її є найпершою умовою існування людства.

Ключові слова: фінансове забезпечення, фінансова діяльність, аграрні підприємства, державна підтримка.

Постановка проблеми. Обґрунтування необхідності дослідження фінансової діяльності агроформувань лежить в площині політики державного регулювання галузі та проблем фінансового управління на підприємствах. В Україні найважливішою проблемою цієї категорії підприємств є недостатній рівень фінансового забезпечення, особливо в умовах сильної конкуренції, пошуку нових ринків, техніко-технологічних змін виробництва. На рівні підприємства фінансова діяльність забезпечує стійкий фінансовий стан, його систематичне і всебічне оцінювання з метою ефективного використання фінансових ресурсів та їх раціонального розміщення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Фінансові проблеми, пов'язані з ресурсами аграрної галузі, досліджено у працях М.Я. Дем'яненка, Н.І. Дорош [1], Г.Г. Кірейцева [2], В.П. Пархоменка [4], П.Т. Саблука та ін. Разом з тим, проблеми фінансової діяльності в умовах розвитку ринкової економіки, появи нових форм фінансових взаємовідносин, розширення кола фінансових інструментів потребують удосконалення існуючої нормативної бази.

Система використання різних форм і методів для фінансового забезпечення функціонування підприємств та досягнення ними поставлених цілей є фінансовою діяльністю, основний зміст якої полягає у фінансуванні підприємства [2, 3, 6]. Таким чином, фінансова діяльність підприємства – діяльність, яка веде

¹ Наук. керівник: доц. Б.Б. Батюк, канд. екон. наук

до змін розміру і складу власного та позичкового капіталу, пов'язана з фінансуванням підприємства, інвестиційною діяльністю та фінансовим забезпеченням (обслуговуванням) операційної діяльності [1].

Необхідно вирішити низку питань, які повинні сприяти активізації фінансової діяльності: збільшення обсягів залучення довгострокового капіталу; регулювання потоків інвестицій; стимулювання припливу залученого капіталу; збільшення рівня реінвестування прибутку; розширення можливостей капіталовкладень та інвестиційних можливостей аграрних підприємств.

Мета дослідження – проаналізувати фінансове забезпечення діяльності аграрних підприємств в умовах модернізаційних перетворень аграрної економіки України.

Результати дослідження. Фінансова діяльність як окремих видів діяльності набуває поширення. Аналіз інформації, що стосується фінансування та його об'єктів, є вирішальним для прийняття управлінських рішень. Аграрна галузь характеризується певними особливостями, зокрема й у сфері фінансової діяльності. Так, стан галузі на сучасному етапі розвитку економіки характеризується певними показниками (табл. 1).

Табл. 1. Загальна характеристика та результати роботи аграрних підприємств за 2011-2012 рр.

Показник	Сільськогосподарські підприємства – всього		Зокрема фермерські господарства		З них великі фермерські господарства	
	2011 р.	2012 р.	2011 р.	2012 р.	2011 р.	2012 р.
Кількість підприємств	42595	42307	33903	33997	846	850
Середня кількість працівників, зайнятих у сільськогосподарському виробництві, осіб	582106	558566	99858	100243	27272	26029
Площа сільськогосподарських угідь – всього, тис. га	21107,4	21232,5	4282,0	4392,2	1630,4	1682,3
у т.ч. взято в оренду	19372,2	19509,0	3508,4	3635,8	1603,3	1655,9
Чистий дохід від реалізації с/г продукції та послуг, млн грн	104082,8	132206,1	13935,5	17936,5	6737,7	8161,7
у т.ч. с/г продукції	100681,2	128452,6	13644,3	17611,2	6643,2	8051,0
Прибуток від реалізації с/г продукції та послуг, млн грн	21833,3	22683,3	3428,5	3914,4	1834,9	1759,8
у т.ч. с/г продукції	21530,2	22297,1	3415,9	3828,2	1811,8	1730,5
Рівень рентабельності с/г діяльності, %	26,5	20,7	32,6	27,9	37,4	27,5
у т.ч. рівень рентабельності с/г виробництва, %	27,2	21,0	33,4	27,8	37,5	27,4

Джерело: Державна служба статистики України [5].

Як бачимо, чистий дохід за аналізований період зріс на 78,7 %, а прибуток – на 96,3 %. Рівень рентабельності сільськогосподарської діяльності становив 26,5 % у 2011 р. та 20,7 % – у 2012 р., що характеризує зменшення рентабельності на 5,3 %. У цих умовах управління фінансовими ресурсами набуває особливої ваги, адже стабільність виробництва потрібно підтримувати та розвивати. Тобто для аграрної галузі фінансова діяльність не є типовою, не тільки не має достатнього теоретичного базису, але й нечітка у механізмі її практичної

реалізації. Встановлено, що фінансове забезпечення аграрних підприємств залежить від їх фінансового стану (табл. 2).

Аналіз фінансових результатів діяльності аграрних підприємств свідчить, що підприємства з основним видом економічної діяльності "Рослинництво" порівняно з іншими видами діяльності, отримали найбільший прибуток – 20971,3 млн грн у 2011 р. та 19410,0 млн грн у 2012 р., що на 1561,3 млн грн менше, ніж у 2011 р. А збиток отримали підприємства з основним видом економічної діяльності "Надання послуг у рослинництві і тваринництві; облаштування ландшафту" – у 2011 р. 17,3 млн грн, у 2012 р. 36,2 млн грн, що на 18,9 млн грн більше ніж у 2011 р.

Табл. 2. Фінансові результати діяльності підприємств галузі сільського господарства за 2011-2012 рр. (млн грн)

Показник	Чистий прибуток (збиток)	Підприємства, які одержали чистий прибуток		Підприємства, які одержали чистий збиток		Рівень рентабельності (збитковості), %	
		у % до загальної кількості підприємств	фінансовий результат	у % до загальної кількості підприємств	фінансовий результат	усієї діяльності	операційної діяльності
Усього							
2011	25267,0	83,5	30182,3	16,5	4915,3	19,3	24,7
2012	26960,8	78,6	33716,7	21,4	6755,9	16,2	22,5
Підприємства з основним видом економічної діяльності "Рослинництво", "Тваринництво", "Змішане сільське господарство"							
2011	25284,3	84,3	30031,8	15,7	4747,5	19,6	25,0
2012	26997,0	79,1	33537,0	20,9	6540,0	16,5	22,8
у тому числі підприємства з основним видом економічної діяльності "Рослинництво"							
2011	20971,3	85,7	23806,6	14,3	2835,3	21,2	26,0
2012	19410,0	79,6	25011,3	20,4	5601,3	14,9	21,7
"Тваринництво"							
2011	4294,7	68,8	6141,1	31,2	1846,4	14,9	22,1
2012	7536,8	72,0	8408,9	28,0	872,1	23,0	27,0
"Змішане сільське господарство"							
2011	18,3	81,9	84,1	18,1	65,8	2,2	10,4
2012	50,2	79,3	116,8	20,7	66,6	7,4	20,7
Підприємства з основним видом економічної діяльності "Надання послуг у рослинництві і тваринництві; облаштування ландшафту"							
2011	-17,3	56,7	150,5	43,3	167,8	-0,8	6,5
2012	-36,2	56,7	179,7	43,3	215,9	-1,1	3,4

Джерело: Державна служба статистики України [5].

Результати аналізу фінансового забезпечення аграрних підприємств України за допомогою спеціальних показників свідчать про те, що спільними проблемами для всіх підприємств є низька ефективність, мобільність використання власних коштів та висока потреба у залученні додаткових фінансових ресурсів. Для підтримки аграрних підприємств необхідно буде інтенсивна реалізація державних фінансових програм підтримки розвитку сільського господарства. Проаналізуємо кошти, які спрямовані на підтримку сільського господарства (табл. 3).

У 2011 р. отримано коштів державної підтримки на суму 4327,9 млн грн, а у 2012 р. – 6974,1 млн грн, що на 2646,2 млн грн більше. Як бачимо, надхо-

дження коштів з державного бюджету збільшується. Також визначено, що поліпшенню доступу аграрних підприємств до кредитних ресурсів сприяє урядова програма шляхом надання субсидій на погашення частини процентної ставки, яка на сьогодні не забезпечує дедалі зростаючу потребу в обсягах пільгового кредитування цієї категорії підприємств.

Табл. 3. Державна підтримка сільського господарства за 2011-2012 рр. (млн грн)

Показник	Сільськогосподарські підприємства – всього		Зокрема фермерські господарства		З них великі фермерські господарства	
	2011 р.	2012 р.	2011 р.	2012 р.	2011 р.	2012 р.
Отримано коштів державної підтримки – всього	4327,9	6974,1	626,3	934,5	338,2	420,1
у тому числі: за рахунок бюджетних дотацій	729,3	742,0	67,3	66,1	22,0	9,9
з них:						
– для підтримки виробництва продукції рослинництва	230,7	184,2	22,1	29,4	4,1	2,3
– для розвитку тваринництва	101,1	437,0	14,4	13,1	4,9	3,2
за іншими видами (напрямами) державної підтримки	397,5	120,8	30,8	23,6	13,0	4,4
за рахунок податку на додану вартість	3598,6	6232,1	559,0	868,4	316,2	410,2
з них:						
– для підтримки виробництва продукції рослинництва	2780,5	4321,4	531,9	822,9	296,2	385,8
– для розвитку тваринництва	818,1	1910,7	27,1	45,5	20,0	24,4

Джерело: Державна служба статистики України [5].

Виявлено, що позитивну динаміку державна фінансова підтримка аграрних підприємств набула тільки за рахунок акумуляції податку на додану вартість. Так, обсяг додаткових фінансових ресурсів цих підприємств за рахунок ПДВ збільшився на 2633,5 млн грн – від 3598,6 млн грн у 2011 р. до 6232,1 млн грн у 2012 р.

Висновки. Отже, обґрунтовано, що державні фінансові програми підтримки розвитку аграрних підприємств потрібно спрямовувати на конкретні цілі та стимулювати розвиток інноваційної діяльності сільськогосподарських виробників. Однак така підтримка не є вирішенням проблем фінансового забезпечення аграрних підприємств, оскільки вона неспроможна забезпечити їхні зростаючі фінансові потреби. Таким чином, держава має підтримати створення механізму фінансово-кредитного забезпечення аграрних підприємств, за якого вони матимуть змогу самостійно вирішувати власні фінансові проблеми. Таким механізмом може стати нове альтернативне джерело їх самофінансування – сільське кооперативне кредитування.

Література

1. Дорош О.Б. Основні завдання та напрями аудиту фінансової діяльності підприємства / О.Б. Дорош. [Електронний ресурс]. – Доступний з http://www.nbuiv.gov.ua/portal/Soc_Gum / Mednezhment/2009_12/Doroch.htm.
2. Кірейцев Г.Г. Фінансовий менеджмент : навч. посібн. / Г.Г. Кірейцев. – Вид. 2-ге, [перероб. та доп.]. – К. : Вид-во ЦУЛІ, 2002. – 496 с.

3. Налукова Н. Фінансова діяльність суб'єктів підприємництва: сутнісно-аналітичний аспект / Н. Налукова // Галицький економічний вісник : зб. наук. праць. – 2011. – № 1(30). – С. 166-174.
4. Пархоменко В.П. Бухгалтерський облік фінансових витрат / В.П. Пархоменко // Бухгалтерський облік та аудит : зб. наук. праць. – 2006. – № 10. – С. 3-6.
5. Статистичний бюлетень "Основні економічні показники виробництва продукції сільськогосподарства в сільськогосподарських підприємствах за 2012 р." // Державна служба статистики України. – 2013. – 88 с. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.ukrstat.gov.ua>.
6. Бережной В.И. Управление финансовой деятельностью предприятий (организаций) : учебн. пособ. / В.И. Бережной, Е.В. Бережная, О.Б. Бигдай и др. – М. : Изд-во "Финансы и статистика", 2008. – 334 с.

Кошарская Н.М. Анализ финансового обеспечения деятельности предприятий агропромышленного комплекса

Рассмотрены научные основы экономической информации о финансовой деятельности аграрных предприятий для нужд эффективного управления и конкурентоспособности предприятий. Проведен анализ общих результатов финансовой деятельности аграрных предприятий. Выделены основные направления государственной поддержки развития сельского хозяйства. В каждом государстве, в любом обществе сельское хозяйство является жизненно необходимой отраслью национального хозяйства, поскольку затрагивает интересы буквально каждого человека. Ведь сейчас более 80 % фонда потребления формируется за счет продукции сельского хозяйства. Поэтому производство ее является первым условием существования человечества.

Ключевые слова: финансовое обеспечение, финансовая деятельность, аграрные предприятия, государственная поддержка.

Kosharska N.M. The Analysis of Financial Security Activities of Agricultural Enterprises

The scientific basis of economic information on the financial activities of agricultural enterprises in order to provide of good governance and competitiveness of the enterprises is studied. The analysis of the overall financial performance of agricultural enterprises is made. Some basic directions of state support for agricultural development are defined. In every state and society, agriculture is considered to be a vital sector of the economy as it directly affects the interests of every citizen. Over 80 % of the consumption fund is assumed to be formed due to agricultural production. Therefore, its production is the first condition for the existence of mankind.

Key words: financial security, financial activities, agricultural enterprises, government support.

УДК 332.12.656.2

Доц. О.В. Орловська, канд. екон. наук – Львівська філія Дніпропетровського НУ ЗТ ім. акад. В. Лазаряна

СВІТОВІ ЕКОНОМІЧНІ КРИЗИ: ПРИЧИНИ ВИНИКНЕННЯ, НАСЛІДКИ ТА ШЛЯХИ ПОДОЛАННЯ

Досліджено основні засади та підходи до управління економічним розвитком країни у складні періоди її розвитку. Визначено суть економічної кризи, етапи її впливу на економіку країн. Проаналізовано історію та основні передумови виникнення світових криз. Наведено роботи відомих економістів та політиків світового рівня щодо механізму розвитку економічних і фінансових криз. Розглянуто та проаналізовано причини виникнення економічних криз в Україні, визначено основні проблеми національної економіки.

Ключові слова: економіка, економічна криза, національна економіка, циклічність економіки, інфляція, безробіття, глобалізація.

Актуальність проблеми. Сьогодні, в умовах нестабільності економічних процесів і регулярного їх повторення під дією різних чинників виникає потреба розглянути питання нестабільності світових національних економік і проаналізувати основні причини, що призводять до негативних тенденцій у їх розвитку.